

Metodická pomůcka upravující postup při vymáhání nedoplatků nepatrné výše

Metodická pomůcka je určena pro správce poplatku, který spravuje místní poplatky. Poskytuje návod, podle kterého správce poplatku může postupovat při vymáhání nedoplatků nepatrné výše daňovou exekucí.

Metodická pomůcka není právně závazná. Jelikož daňový řád nedefinuje nedoplatek nepatrné výše, ani nestanoví minimální výši nedoplatku, který lze vymáhat daňovou exekucí, správce poplatku se jí nemusí řídit a může si zvolit jiná kritéria pro zařazení nedoplatků nepatrné výše do vymáhání daňovou exekucí, která jsou, s přihlédnutím k místním podmínkám a možnostem jednotlivého správce poplatku, vhodnější.

I. Vymezení pojmu nedoplatek / nedoplatek nepatrné výše

Nedoplatkem je částka poplatku, která nebyla zaplacená, ačkoli uplynul den její splatnosti (§ 153 odst. 1 daňového řádu). Dnem splatnosti je buď

- náhradní den splatnosti, stanovený v rozhodnutí o vyměření/doměření poplatku, nebo
- „první“ den splatnosti, stanovený v rozhodnutí o vyměření poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci na základě hmotnosti nebo objemu odpadu odloženého z nemovité věci, popřípadě poplatku vyměřeného na základě žádosti poplatkového subjektu přede dnem splatnosti poplatku, uvedeným v obecně závazné vyhlášce.¹

Nedoplatkem je též neuhrazené příslušenství poplatku (např. zvýšení poplatku).

Za **nedoplatek nepatrné výše** (dále jen „bagatelní nedoplatek“) je pro účely této metodické pomůcky považován

- nedoplatek, který nedosahuje 500 Kč, nebo
- více nedoplatků u téhož správce poplatku, které v součtu nedosahují 500 Kč.

Hranice pro určení částky bagatelního nedoplatku byla stanovena s ohledem na náklady za nařízení daňové exekuce, které vznikají vydáním exekučního příkazu a jejichž výše podle § 183 odst. 1 daňového řádu činí minimálně 500 Kč.

II. Vymáhání bagatelních nedoplatků správcem poplatku

¹ Pro získání podrobnějších informací odkazujeme na Metodickou pomůcku k procení novele zákona o místních poplatcích č. j. MF-36120/2023/3903-1 (<https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/mistni-spravni-a-soudni-poplatky/metodicka-doporuceni/2024/metodicka-pomucka-k-procesni-novele-zakona-o-mistn-54356>)

Správce poplatku v souladu se zásadou hospodárnosti před nařízením daňové exekuce prověří celkovou výši nedoplatků, přičemž postupuje následujícím způsobem:

1. Nejprve zjistí, na kterých osobních poplatkových účtech dlužníka jsou evidovány nedoplatky, které lze vymáhat.

Prověření osobních poplatkových účtů musí být provedeno ve vztahu ke všem osobním poplatkovým účtům, které jsou u správce poplatku pro téhož dlužníka zavedeny. V případě, kdy výkon správy místních poplatků provádí více útvarů správce poplatku (oddělení, odborů), musí úřední osoba prověřit nejen stav osobních poplatkových účtů poplatků, které spravuje, ale též všech ostatních osobních poplatkových účtů. Například jestliže správu poplatku ze psů zajišťuje jiné oddělení, než které spravuje poplatek za komunální odpad či poplatek za užívání veřejného prostranství, a na všech osobních poplatkových účtech jsou evidovány vykonatelné nedoplatky, je vhodné všechny tyto nedoplatky vymáhat jedním exekučním příkazem.

V souvislosti s výběrem nedoplatků pro vymáhání je také potřeba vždy zohlednit, které nedoplatky jsou předmětem aktuálně probíhající daňové exekuce. Jestliže správce poplatku předpokládá, že k jejich úhradě postačí již nařízená daňová exekuce, nebude tyto nedoplatky zařazovat k vymáhání další daňovou exekucí. V opačném případě je zahrne do nově nařizované daňové exekuce spolu s dosud nevymáhanými nedoplatky. Náklady za nařízení daňové exekuce však stanoví ve výši vypočtené pouze z doposud nevymáhaných nedoplatků (§ 183 odst. 3 daňového řádu).

2. Na základě výsledku provedené analýzy nedoplatků k vymáhání mohou nastat dvě situace:

2.1 Celková výše bagatelních nedoplatků **dosahuje** alespoň částky 500 Kč - správce poplatku zahájí daňovou exekuci.

2.2 Celková výše bagatelních nedoplatků **nedosahuje** alespoň částky 500 Kč. V takovém případě správce poplatku v souladu se zásadou hospodárnosti posoudí každý jednotlivý případ podle konkrétních okolností tak, aby bylo dosaženo cíle správy poplatků, a přitom nikomu nevznikaly zbytečné náklady. To znamená, že správce poplatku není povinen vymáhat každý nedoplatek bez ohledu na jeho výši, nýbrž k vymáhání přistoupí podle § 175 odst. 2 daňového řádu tehdy, pokud existuje způsob vymáhání, při kterém nevznikne zjevný nepoměr mezi náklady spojenými s vymáháním, které bude dlužník povinen uhradit, a vymáhaným nedoplatkem. Rovněž na straně správce poplatku nesmí s vymáháním vznikat zbytečné náklady (viz bod V Odpis nedoplatku).

Zejména půjde o následující situace:

A/ Dlužníkem je poplatkový subjekt, u něhož již **není** předpoklad vzniku další poplatkové povinnosti. Například půjde o dlužníka, který plnil poplatkovou povinnost pouze na poplatku ze psů a v průběhu poplatkového období se přihlásil v jiné obci, přičemž poslední poplatková povinnost v bagatelní výši u původního správce poplatku zůstala nezaplacena.

Pokud správce poplatku nepředpokládá vznik další poplatkové povinnosti, zahájí daňovou exekuci, je-li to v souladu se zásadou procesní ekonomie (viz čl. V Odpis nedoplatku pro nedobytnost).

B/ Dlužníkem je poplatkový subjekt, u něhož **je** předpoklad vzniku další poplatkové povinnosti. Například půjde o poplatkový subjekt, kterému průběžně vznikají bagatelní nedoplatky na více osobních poplatkových účtech, nebo jde o poplatkový subjekt, který má opakující se poplatkovou povinnost (zejména u poplatků za komunální odpad, u poplatku ze psů), anebo o poplatkový subjekt, kterému správce poplatku bude doměřovat vyšší poplatkovou povinnost apod.

Správce poplatku, s ohledem na délku lhůty pro placení poplatku (viz čl. III), nemusí neprodleně po vzniku bagatelního nedoplatku zahájit daňovou exekuci, nýbrž může „vyčkat“, zda bude v delším časovém období (i více let) dosaženo dlužné částky, přesahující bagatelní nedoplatek, a teprve poté zahájit daňovou exekuci.

III. Lhůta pro placení poplatku

Lhůta pro placení poplatku je stanovena v § 160 daňového řádu a označuje časový úsek, ve kterém je správce poplatku oprávněn nedoplatek vybrat a vymáhat. Jde o lhůtu prekluzivní, což znamená, že po jejím marném uplynutí nedoplatek zaniká.

Lhůta pro placení poplatku je šestiletá a počne běžet dnem splatnosti poplatku. Den splatnosti poplatku je uveden v obecně závazné vyhlášce, s výjimkou poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci na základě hmotnosti nebo objemu odpadu odloženého z nemovité věci, u něhož je splatnost poplatku stanovena v rozhodnutí o vyměření poplatku.

Před uplynutím (šestileté) lhůty pro placení poplatku může být učiněn úkon, vymezený v odstavci 3 citovaného ustanovení daňového řádu, kterým dochází k **přerušeni** běhu lhůty, což znamená, že počne běžet lhůta nová (šestiletá), nebo úkon podle odstavce 4 citovaného ustanovení daňového řádu, v důsledku něhož po určité době (po kterou trvá úkon, který běh lhůty přerušil) lhůta **neběží**.

Prodlužování lhůty je časově omezeno na maximální možnou délku dvaceti let od jejího počátku.

Úkonem přerušujícím běh lhůty je

- a) pravomocné stanovení poplatku,
- b) zahájení exekučního řízení podle daňového řádu nebo podle jiného zákona,
- c) zřízení zástavního práva, nebo
- d) oznámení rozhodnutí o posečkání nebo rozhodnutí, kterým se mění stanovená doba posečkání.

Úkonem stavícím běh lhůty je

- a) vymáhání poplatku soudním exekutorem,
- b) přihlášení pohledávky na poplatku do insolvenčního řízení nebo do veřejné dražby,
- c) uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou u osoby s dispozičními oprávněními během insolvenčního řízení,
- d) posečkání úhrady poplatku podle § 157a daňového řádu,
- e) odklad daňové exekuce odložené na návrh,
- f) daňová exekuce srážkami ze mzdy, nebo
- g) dožádání mezinárodní pomoci při vymáhání poplatku.

Lze doporučit, aby bagatelní nedoplatek byl předán k vymáhání nejpozději jeden rok před uplynutím lhůty pro placení poplatku, aby byl zajištěn dostatečný časový prostor pro zjištění majetkových poměrů dlužníka a následné zvolení vhodného způsobu vedení daňové exekuce.

IV. Vyrozumění o výši nedoplatku

Právní úprava vyrozumění o výši nedoplatku je zakotvena v § 153 odst. 3 daňového řádu.

1. Před zahájením daňové exekuce **může** správce poplatku dlužníka vhodným způsobem vyrozumět o výši jeho nedoplatků, resp. bagatelních nedoplatků, a upozornit ho na následky spojené s neuhrazením². Při existenci více nedoplatků je vhodné vyrozumění zpracovat ke všem nedoplatkům, nikoliv ohledně každého nedoplatku zvlášť.

2. Jestliže má být nedoplatek vymáhán poprvé, stanoví daňový řád správci poplatku **povinnost** vyrozumět před započítáním vymáhání dlužníka o výši jeho nedoplatků, resp. bagatelních nedoplatků. Tím je dlužníkovi zachována možnost uhradit poplatek dobrovolně, bez vzniku nákladů souvisejících s vymáháním.

Z povinnosti vyrozumět dlužníka o nedoplatku před prvním vymáháním existují zákonné výjimky. Správce poplatku vyrozumění o výši nedoplatku, resp. bagatelního nedoplatku, nevydává a zahájí daňovou exekuci, jestliže

- poplatkový subjekt byl o nedoplatku již dříve vyrozuměn, přičemž za dřívější vyrozumění se považuje i doručení rozhodnutí o stanovení poplatku. To platí zejména v případě platebního výměru/dodatečného platebního výměru, který byl doručen dlužníku do vlastních rukou a je tedy nepochybné, že se o své poplatkové povinnosti dozvěděl;
- hrozí nebezpečí z prodlení (například vysoké riziko zmaření následné daňové exekuce, popř. prekluze nedoplatku);
- vyrozumění by bylo zjevně neúčelné (například je-li ze spisu patrné, že jde o „notorického“ dlužníka, nebo dlužník nepřebírá doručované písemnosti, anebo je správci poplatku z úřední činnosti známo, že se na adrese bydliště nezdržuje).

Vyrozumění o nedoplatku lze doporučit zejména u bagatelních nedoplatků. I pro vyrozumění o nedoplatku však platí, že by mělo být učiněno v souladu se zásadou hospodárnosti řízení. V případě bagatelních nedoplatků to může znamenat, že správce poplatku nebude vyrozumívat dlužníka ihned po vzniku bagatelního nedoplatku, zejména pokud je mu známo, že dlužníku budou vznikat další nedoplatky. Například jestliže dlužník nezaplatil poplatek ze psů 200 Kč a je předpoklad vzniku dalšího nedoplatku na poplatku za komunální odpad 400 Kč, lze vyrozumět dlužníka ohledně obou bagatelních nedoplatků současně. Nebo vzniká-li poplatkovému subjektu každoročně nedoplatek na poplatku ze psů 200 Kč, je možné, s ohledem na délku lhůty pro placení poplatku, vyrozumět dlužníka teprve, když nedoplatek v součtu

² K vyrozumění o nedoplatku lze využít vzor formuláře, který je umístěn na webové stránce Ministerstva financí pod odkazem <https://www.mfcr.cz/cs/dane-a-ucetnictvi/dane/mistni-spravni-a-soudni-poplatky/vzory-pisemnosti/mistni-poplatky>

přesáhne částku bagatelních nedoplatků, popř. alespoň náklady, které budou správcem poplatku vynaloženy na vyrozumění o nedoplatku.

Náklady, které správce poplatku vynaloží na komunikaci o nedoplatku, vychází ze zvoleného způsobu vyrozumění. Za vhodný způsob vyrozumění o existenci nedoplatku je považováno vyrozumění učiněné písemnou formou, zasláné dlužníkovi datovou schránkou nebo prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tento způsob doručení vyrozumění správce poplatku využije zejména, pokud bude poskytovat informaci o nedoplatku, který má být vymáhán poprvé a půjde o vyšší částku nedoplatku. Jelikož však v případě vyrozumění jde o neformální komunikaci mezi poplatkovým subjektem a správcem poplatku, je možná též telefonická urgence, upozornění e-mailem, SMS zprávou, osobní návštěvou při místním šetření apod. Tento způsob komunikace je jednodušší a méně ekonomicky nákladný. Proto bude zpravidla vhodnější pro upozornění na bagatelní nedoplatek, nebo v případě, kdy správce poplatku nemá povinnost vyhotovit vyrozumění (například dlužník každoročně hradí poplatek až na základě urgency). V této souvislosti je však třeba upozornit, že s ohledem na povinnost mlčenlivosti podle § 52 a násl. daňového řádu si správce poplatku musí být vždy jistý, že informace předává správné osobě. Pro tyto účely by poplatkový subjekt měl oznámit správci poplatku jako možný nástroj komunikace telefonní číslo, e-mail apod.

V. Odpis nedoplatku pro nedobytnost

Odpis nedoplatku je upraven v § 158 daňového řádu. Uvedený institut slouží především pro účely reálného zjištění příjmové stránky veřejného rozpočtu (výnosu z daňových příjmů).

Provedení odpisu nedoplatku nijak neovlivní další existenci nedoplatku, ani možnost jeho vybrání a vymáhání. Nedoplatek nadále trvá a dlužník má povinnost ho zaplatit, dokud nedojde k případnému marnému uplynutí lhůty pro placení poplatku. Správce poplatku průběžně ověřuje, zda se u dlužníka nezměnily podmínky, které byly důvodem odpisu nedoplatku pro nedobytnost. Pokud by se podmínky změnily, správce poplatku odpis zruší a zařadí nedoplatek do vymáhání.

Odpis nedobytného nedoplatku správce poplatku provádí výlučně z moci úřední. Jedná se o interní postup, v rámci něhož správce poplatku zkoumá, zda jsou splněny zákonné podmínky pro odpis nedoplatku pro nedobytnost. Všechna zjištění musí být zaznamenána v úředním záznamu, který je za tím účelem vyhotoven a jehož součástí jsou příslušné podklady. Úřední záznam schvaluje osoba k tomu oprávněná podle vnitřního předpisu správce poplatku. Úřední záznam se založí, spolu s podklady pro odpis, do neveřejné části spisu (vyhledávací části spisu).

V případě bagatelních nedoplatků jsou dány důvody k odpisu nedoplatku pro nedobytnost zejména, jestliže

- částka nedoplatku je nižší, než kolik by činily náklady na vyrozumění o nedoplatku, pokud je správce poplatku povinen vyrozumění o nedoplatku před započítáním vymáhání vydat,
- částka nedoplatku je nižší než náklady spojené s doručením exekučního příkazu v daňové exekuci (například u daňové exekuce srážkami ze mzdy jde o součet nákladů za doručení exekučního příkazu dlužníkovi a poddlužníkovi),

- jde o nedoplatek v řádu korun, přičemž není předpoklad vzniku dalších poplatkových povinností u správce poplatku
- částka nedoplatku je v hrubém nepoměru (výrazně nižší), než kolik by činily náklady za nařízení daňové exekuce.

K odpisu nedoplatku správce poplatku přistoupí rovněž, pokud lze předpokládat, že náklady na vymáhání nedoplatku přesáhnou jeho výtěžek, nebo jestliže v průběhu daňové exekuce správce poplatku zjistil, že předpokládaný výtěžek nepostačí ani ke krytí exekučních nákladů, a proto daňovou exekuci podle § 181 odst. 2 písm. f) daňového řádu zastavil.

O odpisu nedobytného nedoplatku není dlužník informován. Není ani oprávněn postup k odepsání nedoplatku pro nedobytnost nijak iniciovat. Pokud by tedy např. byla podána žádost o odepsání nedoplatku pro nedobytnost, správce poplatku ji posoudí jako právně nepřijatelné podání a řízení o takové žádosti podle § 106 odst. 1 písm. b) daňového řádu zastaví.